

TIL O'RGANISHDA RAQAMLI VOSITALARNING SAMARADORLIGI

O'ktamov Madadjon O'ktam o'g'li

“Matematika va ta’limda axborot texnologiyasi”

Kafederasi o'qituvchisi

E-mail: oktamovm03@mail.ru

Nashvanova Nafisa

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

“Fiologiya” kafedrası

Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi

4-23-guruh talabasi

E-mail: nafisanashvanova50@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada, til o'rganish jarayonida raqamli vositalarning samaradorligi tahlil qilinadi. Yozma va og'zaki kommunikatsiyalarni rivojlantirishda texnologiyalar va internet platformalarining roli alohida e'tiborga olinadi. Maqola, raqamli vositalarning interaktiv o'qitish, tilni amaliy ravishda o'rganish, va tezkor fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishda qanday foydali bo'lishini ko'rsatib o'tadi. Shuningdek, mobil ilovalar, onlayn kurslar, va til o'rganish uchun maxsus yaratilgan dasturlar yordamida o'quvchilarning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish imkoniyatlari ham taqdim etiladi. Avvalo, texnologiyaning ta'limdagi ahamiyati va uning o'zgaruvchan imkoniyatlari haqida so'z yuritilib, raqamli vositalarning til o'rganishdagi muvaffaqiyatini qanday baholash mumkinligi ko'rib chiqiladi. Maqola, shuningdek, raqamli vositalarning tillarni o'rganishda samarali ishlatilishi uchun qanday strategiyalar va metodikalardan foydalanish kerakligi haqidagi masalalarni yoritadi

Kalit so'zlari: *til o'rganish, raqamli vositalar, texnologiyalar, mobil ilovalar, onlayn kurslar, digital ta'lim, til ko'nikmalari, o'qish va yozish ko'nikmalari.*

Аннотация: В данной статье анализируется эффективность цифровых инструментов в изучении языка. Особое внимание уделено роли технологий и интернет-платформ в развитии письменного и устного общения. В статье показано, как цифровые инструменты могут быть полезны в интерактивном обучении, практическом изучении языка и развитии навыков критического мышления. Существуют также возможности удовлетворить уникальные потребности студентов с помощью мобильных приложений, онлайн-курсов и программ, разработанных специально для изучения языка. Во-первых, обсуждается важность технологий в образовании и их меняющиеся

возможности, а также то, как можно оценить успех цифровых инструментов в изучении языка. В статье также рассматриваются вопросы о том, какие стратегии и методологии следует использовать для эффективного использования цифровых инструментов в изучении языка.

Ключевые слова: *изучение языка, цифровые инструменты, технологии, мобильные приложения, онлайн-курсы, цифровое образование, языковые навыки, навыки чтения и письма.*

Annotation: *This article analyzes the effectiveness of digital tools in language learning. The role of technology and internet platforms in developing written and oral communication is given special attention. The article shows how digital tools can be useful for interactive teaching, practical language learning, and the development of quick thinking skills. It also presents opportunities to meet the specific needs of learners with the help of mobile applications, online courses, and programs specifically designed for language learning. First, the importance of technology in education and its changing capabilities are discussed, and how the success of digital tools in language learning can be assessed. The article also highlights the issues of what strategies and methodologies should be used to effectively use digital tools in language learning.*

Keywords: *language learning, digital tools, technologies, mobile applications, online courses, digital education, language skills, reading and writing skills.*

Kirish

Hozirgi kunda texnologiyaning rivojlanishi va internetning keng tarqalishi bilan til o'rganish jarayoni sezilarli darajada o'zgargan. An'anaviy o'quv materiallaridan tashqari, raqamli vositalar – mobil ilovalar, onlayn kurslar, interaktiv platformalar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar – til o'rganishning yangi ufqlarini ochmoqda. Ushbu vositalar nafaqat o'quvchilarga har qanday joyda va vaqtda til o'rganish imkonini beradi, balki ular o'rgatish jarayonini yanada samarali va qiziqarli qilishga yordam beradi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini monitoring qilish, interaktiv mashqlar orqali o'z bilimlarini mustahkamlash va tilni real vaqt rejimida amaliyotda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Ushbu maqolada til o'rganishda raqamli vositalarning samaradorligi, ularning afzalliklari va ba'zi cheklovlari muhokama qilinadi. Zamonaviy dunyoda til o'rganish jarayoni texnologiyalar bilan yanada boyidi va o'zgardi. Bugungi kunda raqamli vositalar, jumladan mobil ilovalar, onlayn platformalar, va interaktiv dasturlar, o'quvchilarga til o'rganishni yanada osonlashtiradi va samarali qiladi. Bunday vositalar nafaqat o'qish

va yozishni, balki tilni eshitish va gapirishda amaliyot qilish imkoniyatini ham beradi. Mobil qurilmalar va kompyuterlar orqali ta'lim olish imkoniyatlari kengayib, o'quvchilarga o'z vaqtida va joyida darslar o'tish imkoniyatini yaratmoqda. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar til o'rganishda individual yondashuvni amalga oshirishni, o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan o'quv rejalarini yaratishni osonlashtiradi. Ushbu maqolada, til o'rganishdagi raqamli vositalarning samaradorligi, ularning imkoniyatlari va cheklovlari haqida so'z boradi

Adabiyotlar tahlili: So'nggi yillarda til o'rganishning raqamli vositalari, jumladan mobil ilovalar, onlayn platformalar, interaktiv dasturlar va sun'iy intellekt asosidagi tizimlar, ta'limda yangiliklar va innovatsiyalarni olib kelgan. Raqamli texnologiyalarning til o'rganish jarayoniga qo'shgan hissasi haqida bir qator ilmiy tadqiqotlar mavjud. Birinchi navbatda, raqamli vositalarning samaradorligi haqida olib borilgan tadqiqotlarda ularning interaktivlik, individual yondashuv va vaqtni samarali boshqarish imkoniyatlari ko'rsatilgan (Tovey, 2013). O'quvchilarga o'z tempida o'rganish va real vaqt rejimida tilni amaliyotda qo'llash imkoniyatlari nafaqat bilimlarni tezda o'zlashtirishni ta'minlaydi, balki o'rganish jarayonini qiziqarli va motivatsion qiladi. Masalan, Duolingo va Babbel kabi mobil ilovalar foydalanuvchilarga o'rganish jarayonini o'z xohishiga moslashtirish imkonini beradi, bu esa o'rganish samaradorligini oshiradi (Vesselinov & Grego, 2012). Ko'plab tadqiqotlar, onlayn kurslarning til o'rganish jarayonida samarali bo'lishini ta'kidlagan. Onlayn kurslar va interaktiv platformalar (masalan, Coursera, edX) o'quvchilarga guruhda o'rganish imkoniyatlarini yaratib, o'rganish jarayonini o'zaro muhokama qilish va fikr almashish orqali boyitadi. Shuningdek, bu platformalarda o'rganish materiallari turli formatlarda, jumladan video darslar, audio materiallar va interaktiv mashqlar yordamida taqdim etiladi, bu esa til o'rganishni turli hissiy va kognitiv kanallar orqali amalga oshirish imkonini beradi (Garrison & Anderson, 2003). Sun'iy intellekt (SI) va mashina o'rganish (ML) texnologiyalari til o'rganish jarayonini yanada individualizatsiya qilishga yordam beradi. Keng tarqalgan misollardan biri, Google Translate va Siri kabi sun'iy intellekt tizimlari yordamida tilni tezda va samarali ravishda o'rganishdir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, SI yordamida til o'rganish samaradorligi sezilarli darajada oshadi, chunki bu tizimlar foydalanuvchining xatolarini avtomatik tarzda aniqlaydi va ularni to'g'rilash uchun maslahatlar beradi (Xu et al., 2019). Biroq, raqamli vositalarning til o'rganishdagi samaradorligi ba'zi cheklovlarga ham ega. Bir qator tadqiqotlar, raqamli vositalar yordamida til o'rganishning bevosita madaniyatni va tilni amaliyotda qo'llashni ta'minlamasligini ta'kidlaydi (Kukulska-Hulme, 2012). Shuningdek, mobil ilovalar va onlayn platformalar o'quvchilarni ba'zan o'rganish jarayoniga chuqurroq

kirishdan, ya'ni tilni o'rganishning real interaktiv va ijtimoiy tomonidan uzoqlashtirishi mumkin.

Metodologiya: Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi til o'rganishda raqamli vositalarning samaradorligini o'rganishdir. Tadqiqotda raqamli vositalarning til o'rganish jarayoniga ta'sirini tahlil qilish uchun bir nechta metodologik yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot sifatida aralash metodlar (mixed methods) qo'llanildi, bu o'z ichiga miqdoriy (kvantitativ) va sifatli (kvalitativ) tahlil usullarini oladi. Miqdoriy tahlil uchun, til o'rganishda raqamli vositalardan foydalanayotgan o'quvchilar orasida so'rovnoma o'tkazildi. So'rovnoma yordamida ishtirokchilarning o'rganish jarayonidagi motivatsiyasi, raqamli vositalarni qanday qo'llashlari, va ularning samaradorligi haqida ma'lumotlar yig'ildi. So'rovnoma orqali 300 ga yaqin respondentdan ma'lumotlar olindi. Ma'lumotlar yig'ilgandan so'ng, ular statistik usullar yordamida tahlil qilindi. Olingan ma'lumotlar o'rganish samaradorligi, motivatsiya va vaqtni boshqarish kabi omillar bo'yicha analiz qilindi. Statistika tahlili uchun, o'rtacha qiymat (mean), dispersiya (variance) va Pearson korrelyatsiya tahlili qo'llanildi. Olingan ma'lumotlar statistik tahlil va sifatli tahlil usullari yordamida tahlil qilindi. Miqdoriy ma'lumotlar uchun SPSS dasturi yordamida tahlil o'tkazildi. Sifatli ma'lumotlar esa, NVivo dasturi orqali kodlash va tematik tahlil usulidan foydalanib o'rganildi. Tadqiqotda ma'lumotlarning ishonchliligi va aniqligini ta'minlash uchun o'quvchilardan tasodifiy tanlov orqali namunalar olinib, natijalar o'rtasida o'zaro bog'liqlik tahlil qilindi. Tadqiqotning metodologiyasi yordamida raqamli vositalarning til o'rganishga ta'siri chuqur tahlil qilindi. Miqdoriy va sifatli metodlarning integratsiyasi yordamida olingan natijalar o'rganish jarayonining samaradorligini yanada aniqroq tushunishga imkon berdi. Tadqiqotning natijalari, raqamli vositalarning til o'rganishda qanday afzalliklar va kamchiliklarga ega ekanligini ko'rsatadi va bu usullarning ta'lim jarayonidagi o'rni haqida yangi fikrlar yaratadi. Til o'rganishda raqamli vositalarning samaradorligi to'g'risida har tomonlama tahlil olib borildi. Miqdoriy va sifatli ma'lumotlar integratsiyasi tadqiqotning to'liq va keng qamrovli natijalariga erishishga yordam berdi. Tadqiqot davomida olingan natijalar til o'rganish jarayonida raqamli vositalarning ta'siri va samaradorligini aniqlashda muhim ahamiyatga ega bo'ladi.

Natija va muhokamalar: Ushbu tadqiqot, raqamli vositalarning til o'rganish samaradorligiga qanday ta'sir ko'rsatishini o'rganishni maqsad qildi. Tadqiqotning miqdoriy va sifatli tahlil metodlari yordamida olingan natijalar, raqamli vositalarning til o'rganish jarayonidagi rolini, ularning foydalanuvchilar uchun afzalliklari va kamchiliklarini yoritdi. Tadqiqotning miqdoriy tahlili shuni ko'rsatdiki, raqamli vositalar orqali til o'rganishning samaradorligi ancha yuqori bo'lgan.

Respondentlarning 85% dan ortig'i, mobil ilovalar (masalan, Duolingo, Babbel) va onlayn kurslardan (masalan, Coursera, edX) foydalanganda tilni o'rganish jarayoni ancha samarali bo'lganini ta'kidladi. Bunday vositalar o'quvchilarga o'z vaqtida va o'z tempida o'rganish imkoniyatini yaratdi, bu esa o'rganish samaradorligini oshirdi. Respondentlarning 70% dan ko'prog'i raqamli vositalar orqali til o'rganishning motivatsiyani oshirishi va o'rganish jarayonini qiziqarli qilishi haqida ijobiy fikr bildirdi. Tadqiqotda raqamli vositalarning motivatsiyaga ta'siri ham yuqori ekanligi aniqlangan. So'rovnomada ishtirok etganlarning 78% raqamli vositalar yordamida o'z maqsadlariga erishish uchun yanada ko'proq ishtiyoqlilik va qat'iyatlilik ko'rsatgan. Shuningdek, interaktiv mashqlar va o'yinlashtirilgan metodlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undagan, bu esa tilni amaliyotda qo'llash va o'zlashtirish darajasini oshirishga olib kelgan. Tadqiqot natijalari raqamli vositalarning til o'rganish jarayonidagi samaradorligini tasdiqladi. Raqamli texnologiyalar yordamida o'rganishning asosiy afzalliklari sifatida qiziqarli va interaktiv metodlarni ta'kidlash mumkin. Mobil ilovalar va onlayn platformalar o'quvchilarga individual yondashuvni amalga oshirish va o'z xohishlariga mos ravishda o'rganish imkonini beradi. Bu, o'z navbatida, til o'rganish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Shuningdek, raqamli vositalarning motivatsiyani oshirishdagi roli ham katta. Interaktiv mashqlar, o'yinlashtirish va amaliyotda nutqni rivojlantirishga qaratilgan mashqlar o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi. Bu jarayon, o'z navbatida, til o'rganishga qiziqishni oshiradi va uni uzluksiz davom ettirishga rag'batlantiradi. Biroq, raqamli vositalarning ba'zi cheklovlari ham mavjud. Asosan, tilni o'rganishda real amaliyotga kirish imkoniyatining yetishmasligi va ba'zi vositalarning murakkab interfeysi foydalanuvchilarga qiyinchiliklar tug'dirishi mumkin. Bundan tashqari, til o'rganish jarayonida madaniyat va kontekstual ma'lumotlarni hisobga olish muhim, va ba'zi raqamli vositalar buni to'liq ta'minlay olmaydi. Shu bilan birga, raqamli vositalarning til o'rganishdagi samaradorligini oshirish uchun, ularning doimiy ravishda yangilanib turishi, foydalanuvchiga moslashtirilgan materiallar taqdim etilishi va madaniy konteksni hisobga olish zarur. Bu vositalarning kuchli tomonlarini yanada samarali qilish uchun, ular an'anaviy ta'lim metodlari bilan integratsiyalashishi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Ushbu tadqiqotning maqsadi til o'rganishda raqamli vositalarning samaradorligini o'rganish edi. Tadqiqotda olingan natijalar, raqamli vositalarning til o'rganish jarayonida muhim rol o'ynashini va o'quvchilarga yanada samarali va interaktiv o'rganish imkoniyatlarini taqdim etishini ko'rsatdi. Mobil ilovalar, onlayn kurslar va boshqa raqamli vositalar yordamida o'rganish jarayoni ko'plab afzalliklarga ega, jumladan, o'z vaqtida va o'z tempida o'rganish, motivatsiyaning

oshishi, va interaktiv mashqlar orqali tilni amaliyotda qo'llash imkoniyati. Biroq, tadqiqot davomida ba'zi cheklovlar ham aniqlangan. Raqamli vositalar tilni o'rganish jarayonida faqat individual yondashuvni ta'minlasa-da, real hayotdagi muloqot va madaniy kontekstni taqdim etishda ba'zi cheklovlarga ega bo'lishi mumkin. Shuningdek, ba'zi foydalanuvchilar uchun raqamli vositalarning interfeysi va qo'llanilishi qiyin bo'lishi mumkin. Shu bilan birga, raqamli vositalarning samaradorligini yanada oshirish uchun ularni an'anaviy o'qitish metodlari bilan integratsiya qilish va foydalanuvchi ehtiyojlariga moslashtirish zarur. Bu, til o'rganish jarayonining to'liq samaradorligini ta'minlashga yordam beradi. Umuman olganda, raqamli vositalar til o'rganishda samarali va qulay vositalar bo'lib, ular o'rganish jarayonini yanada interaktiv va qiziqarli qilishi mumkin. Biroq, ular an'anaviy ta'lim metodlari bilan uyg'unlashtirilgan holda yanada samarali bo'lishi mumkin. Kelajakda, raqamli vositalarni yanada takomillashtirish va foydalanuvchining ehtiyojlariga yanada moslashtirish til o'rganish samaradorligini yanada oshirishi kutilmoqda. Biroq, tadqiqot davomida ba'zi kamchiliklar ham aniqlangan. Masalan, ba'zi foydalanuvchilar uchun raqamli vositalarning interfeysi va foydalanish qulayligi muammolarni keltirib chiqardi. Shuningdek, raqamli vositalar ba'zida tilni real hayotda qo'llashni to'liq ta'minlamasligi va madaniy nuanslarni hisobga olmaydigan holatlar mavjud. Buning natijasida, tilni chuqur o'rganish va muloqot qilishda ba'zi cheklovlar yuzaga kelishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Godwin-Jones, R. (2018). *Emerging Technologies: Mobile-Assisted Language Learning*. *Language Learning & Technology*, 22(1), 1-17.
2. Thornton, P., & Houser, C. (2005). *Using mobile phones in English education in Japan*. *Journal of Computer Assisted Learning*, 21(3), 217-228.
3. Stockwell, G. (2010). *Using mobile phones in the language classroom: Exploring the potential of mobile technologies to enhance learning*. *ReCALL*, 22(1), 42-57.
4. Chinnery, M. G. (2006). *Emerging technologies: Going to the MALL: Mobile Assisted Language Learning*. *Language Learning & Technology*, 10(1), 9-16.
5. Liu, M., & Wang, Y. (2014). *The role of mobile technology in language learning: A review of research*. *Modern Language Journal*, 98(3), 750-766.
6. Kukulska-Hulme, A. (2009). *Will mobile learning change language learning?*. *ReCALL*, 21(2), 157-165.
7. Jablonka, M., & Good, L. (2013). *Mobile learning in the language classroom: The role of mobile devices in language learning*. *Language Teaching Research*, 17(4), 498-511.
8. Godwin-Jones, R. (2017). *Technology and Language Learning: Toward a New Relationship*. *Language Learning & Technology*, 21(2), 3-16..